

Vastaus Elina Nykyrin ja 15 muun valtuutetun aloitteeseen vammaispoliittisen ohjelman laatimiseksi ja vammaisvaikutusten arvioinnin käynnistämiseksi Vantaalla

VD/12774/00.02.00.03/2021

RV/ML-L/JT

Elina Nykyri sekä 15 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaan tulee ryhtyä käyttämään vammaisvaikutusten arviointia. Samaan tapaan, kun kunta arvioi ja seuraa päätöstensä vaikutuksia lapsiperheiden elämään, tulisi Vantaan arvioida ja seurata päätöstensä vaikutuksia vammaisten ihmisten ja heidän läheistensä arkeen.

Vantaa, ja tulevaisuudessa myös Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, tarvitsee konkreettisia toimenpiteitä sisältävän vammaispoliittisen ohjelman. Se on päivitettävä jokaisen valtuustokauden alussa. Vantaan kaupunki ei ole laatinut tälle valtuustokaudelle vammaispoliittista ohjelmaa, vaan se on vuodelta 2012. Ei riitä, että Vantaan kaupunki mainitsee vammaisuuden lyhyesti hyvinvointisuunnitelmassaan ja -ohjelmassaan.

Vammaispoliittisella ohjelmalla Vantaa vahvistaa vammaisten ihmisten yhdenvertaisten oikeuksien toteutumista ja näyttää mallia muille kunnille ja tuleville hyvinvointialueille. Ohjelma myös auttaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialuetta suunnittelemaan vammaisten ihmisten tarvitsemia palveluita. Vaikka vammaispalvelut siirtyvätkin kunnilta hyvinvointialueiden vastuulle, eivät vammaiset ihmiset häviä kunnista mihinkään. Käyttävähän vammaiset henkilöt kaikkia kunnan palveluita, ei vain sote-palveluita. Esimerkiksi: vammaisen lapsi käy koulua tai päiväkotia.

Vammaispoliittisessa ohjelmassa tulee kartoittaa vammaisten ihmisten tarvitsemien palveluiden ja tukien ongelmat. Ohjelmaan on myös kerättävä ongelmien ratkaisukeinoja. Vantaalla on parannettavaa muun muassa esteettömyydessä ja saavutettavuudessa, palveluohjauksessa ja -neuvonnassa, työ- ja päivätoiminnassa sekä asumis-, tulkkaus- ja apuvälinepalveluissa ja henkilökohtaisessa avussa. Vantaan tulee tuottaa selkokielistä tietoa palveluista ja tuista ja niiden hakutavoista.

Vantaan on parannettava toimintansa esteettömyyttä ja saavutettavuutta ja edistettävä vammaisten ihmisten yhdenvertaisia työllistymis-, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vantaan pitää taata jokaiselle vammaiselle henkilölle hänen tarvitsemansa määrä kuljetuspalvelumatkoja, henkilökohtaisen avun tunteja, apuvälineitä ja muita tarvittavia palveluita ja tukia. Tulee hälventää vammaisuuteen liittyviä asenteita ja ennakkoluuloja ja puuttua vammaisten ihmisten usein kohtaamaan syrjintään, väkivaltaan, häirintään ja yksinäisyyteen. On puututtava siihen, että vammaisella naisella tai tytöllä on tutkitusti 2–10 kertaa suurempi riski joutua väkivallan tai seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi kuin muilla naisilla ja tytöillä.

Vantaan on tärkeää vahvistaa vammaisneuvoston ja potilas- ja vammaisjärjestöjen mahdollisuuksia vaikuttaa kunnan päätöksentekoon. Vammaisneuvoston edustajalle tulisi myöntää läsnäolo- ja puheoikeus kunnan valtuuston, hallituksen ja lautakuntien kokouksissa. Vammaispoliittisen ohjelman laatimiseen ja päivittämiseen on otettava mukaan kaikki tahot, joita asia koskettaa. On kuultava muun muassa paikallista vammaisneuvostoa ja vammaisalan työntekijöitä, potilas- ja vammaisjärjestöjä ja vammaisia ihmisiä ja heidän läheisiään.

Vammaiset henkilöt ovat maailman suurin vähemmistö. He eivät siis ole pieni joukko. Joka kymmenes Suomessa asuva on vammaainen. Vantaalla asuu ainakin 24 000 vammaista ihmistä. Jos huomioidaan myös vammaisten läheiset, koskettaa vammaisuus ainakin 70 000 vantaalaisen arkea. Kuka tahansa voi, koska tahansa, vammautua. Vammaainen ihminen on yksilö. Vammaisuus on vain yksi osa häntä. Vammaainen henkilö on aktiivinen toimija, ei hoidon tai hoivan kohde.”

Kaupunginvaltuusto 13.12.2021 § 13

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkikulttuurin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimialat toteavat vastauksenaan seuraavaa:

Vammaisten henkilöiden huomiointi tärkeä ja merkityksellinen kysymys, jonka eteen tulee viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja erilaisten verkostojen tehdä yhteistyötä.

Vantaan kaupungin edellinen vammaispoliittinen ohjelma oli voimassa vuosina 2012–2016, jonka jälkeen vammaispoliittinen ohjelma integroitiin osaksi hyvinvointiohjelmaa 2018–2022. Vammaisten henkilöiden hyvinvointia ohjelmassa käsitellään yleisemmällä tasolla. Kaupungin hyvinvointiohjelman vetovastuu siirtyi vuoden 2022 alussa Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta Kaupunkikulttuurin toimialalle ja uuden hyvinvointiohjelman rakentaminen on aloitettu.

Kunnan lakisääteinen tehtävä on edistää kuntalaistensa hyvinvointia ja terveyttä (Perustuslain 19§, Kuntalain 1§, Terveys- ja hoitolain 12§, sosiaalihuoltolain 7§) ja hyvinvointityön lähtökohtana toimintaympäristö- ja hyvinvointitieto sekä tämän tiedon hyödyntäminen päätöksenteossa. Lain mukaan hyvinvointiohjelman lisäksi kunnan pitää laatia lakisääteiset hyvinvointisuunnitelmat lasten ja nuorten (Lastensuojelulaki 2§) sekä ikääntyneen väestön tukemiseksi (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 5 §) sekä kotouttamisohjelma (laki kotoutumisen edistämisestä 32 §). Edellä mainittujen lakien mukaisesti nämä suunnitelmat hyväksyy kaupunginvaltuusto. Ohjelmatyön tueksi on luotu johtoryhmä, jonka alla toimivat asiantuntijaryhmät teemoissa lapset/nuoret/perheet, työikäiset, ikääntyneet sekä läpileikkaavia (kuten monikulttuurinen- ja vieraskielinen väestö sekä vammaiset henkilöt) teemoja käsittelevä koordinaatioryhmä. Johtoryhmään sekä työryhmiin on nimetty edustajia kaikilta kaupungin toimialoilta sekä hyvinvointialueelta. Uuden hyvinvointiohjelman tavoitteena on pyrkiä vastaamaan paremmin eri väestöryhmien tarpeita. Hyvinvointiohjelmaan sisällytetään vammaispoliittinen ohjelma. Hyvinvointiohjelman työstämisen aikana tullaan käsittelemään myös vammaisvaikutusten arviointia.

Vammaisten henkilöiden osalta muutos on tullut valtakunnallisella tasolla, kun Suomen valtio ratifioi vuonna 2016 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen, joka vahvistaa vammaisen henkilön subjektiivista oikeudenhaltijoina. Suomi ja tämän kautta kunnat Vantaan kaupunki mukaan lukien sekä tuleva Vantaa-Kerava hyvinvointialue pyrkivät edistämään sopimuksessa olevien kollektiivisten oikeuksien (esim. esteettömyys) ja subjektiivisten oikeuksien (esim. kohtuulliset mukautukset) toteutumista. Tämän työn tueksi Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut kansallisen toimintaohjelman vuosille 2020–2023 (Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen: YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2020–2023), jossa on listattu YK:n vammaisten

henkilöiden oikeuksien sopimuksen artiklojen sisällöstä tehtävät kansalliset toimenpiteet. Toimenpideohjelman pohjalta Vantaan vammaisneuvosto on tehnyt selvityspyynnön kaikille kaupungin toimialoille, kuinka aikovat edistää omalla toimialallaan YK:n sopimuksen jalkauttamista Vantaalla huomioiden artiklojen sisällön ja kuinka artikkelit koskevat toimialaa. Toimialojen selvityksiä tullaan käsittelemään Vantaan vammaisneuvoston kokouksissa syksyn 2022 aikana ja selvityspyynnöiden jälkeen toimialojen vastausten pohjalta edetään toimenpiteisiin. Selvityspyynnöiden tekeminen tukee samalla myös kaupunkitasoisen hyvinvointiohjelman valmistelua.

Kaupunkitasolla on myös luotu kaupungin turvallisuussuunnitelma 2022–2025, joka hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa 1.11.2021. Turvallisuussuunnitelmassa yhtenä neljästä painopisteestä on lähisuhdeväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta. Vammaiset henkilöt ovat nimetty yhdeksi haavoittuvassa asemassa olevista

Vuonna 2023 tammikuussa aloittaa toimintansa Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. Toiminnallisesti tämä vaikuttaa vammaisten henkilöiden tilanteeseen paljon, kun sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyvät uuden hyvinvointialueen vastuulle.

Saadun tiedon mukaan, tulevan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaisneuvontaa kehitetään osana neuvonnan ja asiakasohjauksen kehittämisprojektia, jossa luodaan hyvinvointialueelle toteutussuunnitelma asiakkaiden ohjautumiseen palveluihin, ensi puhelinoitosta tai chat-viestistä hoidon käynnistymiseen. Tätä työtä tehdään mm. yhteensovittamalla palveluiden myöntämisen perusteita ja kehittämällä moniammatillista konsultaatiota yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Neuvonnan ja ohjauksen tueksi kehitetään myös sähköistä alustaa, joka auttaa asiakasta itseään sekä työntekijöitä ohjaamaan ennakoivasti kevyiden palvelujen äärelle.

Kehitysvammaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä on tarkoitus kehittää KEPA Uusimaa -projektissa, jonka tavoitteena on turvata palvelujen jatkuvuus, saatavuus, oikea-aikaisuus ja yhdenvertaisuus. Projektissa huolehditaan asiakasosallisuudesta monin eri tavoin ja tehdään yhteistyötä hyvinvointialueiden, kuntayhtymien sekä sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa. Palvelukokonaisuuden näkökulmasta koko hyvinvointialueelle pyritään löytämään hyvin tavoitettavia palveluita, mukaan lukien työ- ja päivätoiminta sekä asumispalvelut. Vammaisten työ- ja päivätoimintaa toteutetaan myös virtuaalisena, ja saadun palautteen perusteella kokemukset ovat olleet myönteisiä.

Vantaan kaupungin uudistuneet verkkosivut julkaistiin maaliskuussa 2022 ja sivustoa edelleen kehitetään yhdessä käyttäjien kanssa. Sekä kaupungin että tulevan hyvinvointialueen verkkosivujen kehittämisessä on tärkeää huomioida, että vammaisten palveluista on saatavilla saavutettavaa ja selkokielistä tietoa.

Asiakkaan osallisuutta vahvistavaa palvelukulttuuria mahdollistetaan hyödyntämällä osallisuutta tukevia toimintatapoja palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä. Asiakasosallisuuden lisäämiseksi Vantaan vanhus- ja vammaispalveluissa on valmisteltu vammaisten asiakasraadin perustamista.

Henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi, järjestetään liikkumista tukevia palveluja. Liikkumisen tukea voidaan järjestää julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla, saattajapalveluna, ryhmäkuljetuksina ja korvaamalla kohtuulliset kustannukset, jotka aiheutuvat taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta. Myös hyvinvointialueella tullaan tarjoamaan liikkumista tukevia palveluita vammaispalvelulain uudistuksen

mukaisesti. Yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ja kommunikoida on tärkeää turvata myös hyvinvointialueella mm. tulkkaus- ja apuvälinepalvelujen avulla.

Henkilökohtaisen avun erilaisia toteuttamistapoja tullaan hyvinvointialueella toteuttamaan lakiuudistuksen tuomat muutokset huomioiden. Ehdotus uudeksi vammaispalvelulaiksi on ollut lausuntokierroksella keväällä 2022. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. Laki tulisi voimaan 1.1.2023, kun sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille.

Vammaispoliittisen ohjelman valmistelussa huomioidaan palveluiden siirtyminen hyvinvointialueille, rajapinnat kaupungin ja hyvinvointialueen välillä sekä vammaispalvelulain uudistamisen tuomat vaikutukset

Kaupunginhallitus 20.6.2022 § 6

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Elina Nykyrille ja 15 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Merkittiin, että kaupunginjohtaja muutti esitystään siten, että aloitevastauksen kolmannen kappaleen toiseksi viimeinen lause kuuluu *seuraavasti*:

~~"Hyvinvointiohjelman rakentamisen aikana tullaan käsittelemään, tullaanko hyvinvointiohjelman alle sisällyttämään vammaispoliittinen ohjelma."~~ "Hyvinvointiohjelmaan sisällytetään vammaispoliittinen ohjelma."

Lisäksi merkittiin, että kaupunginjohtaja täydensi esitystään siten, että aloitevastauksen loppuun lisättiin *seuraava teksti*:

"Vammaispoliittisen ohjelman valmistelussa huomioidaan palveluiden siirtyminen hyvinvointialueille, rajapinnat kaupungin ja hyvinvointialueen välillä sekä vammaispalvelulain uudistamisen tuomat vaikutukset."

Päätös:

Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Kaupunginvaltuusto 22.8.2022 § 7

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Elina Nykyrin ja 15 muun valtuutetun aloite vammaispoliittisen ohjelman laatimiseksi ja vammaisvaikutusten arvioinnin käynnistämiseksi Vantaalla

Muutoksenhakuohje: 2.1. Valituskielto

Lisätiedot:

vanhus- ja vammapalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, p. 050 312 1815

kaupunkikulttuurin toimiala / Yhteiset palvelut, Koordinaattori Kalle-Pekka Hietala, p. 040 141 8164

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi